

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	2
1.1	Määritelmät	2
2	Mikä on elintarvikkeiden alkutuotantoa?.....	3
3	Alkutuotantopaikkailmoitus.....	5
3.1	Alkutuotanto, josta ei tarvitse tehdä ilmoitusta	6
4	Alkutuotannon tarkastukset.....	7
4.1	Kuka tarkastuksen voi tehdä?	8
5	Riskinarviointi ja tarkastustiheyden määräytyminen	9
5.1	Tarkastus tarvittaessa	10
6	Suosittelut tarkastustiheydet	11
6.1	Tavanomainen alkutuotanto	11
6.2	Pienimuotoinen toimittaminen suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin, joka myy tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle, asetuksen 1258/2011 mukaisesti	12
7	Vaatimukset asetuksen 1258/2011 mukaiselle toiminnalle	14
8	Lainsäädäntö ja ohjeet.....	14

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

1 Johdanto

Tässä ohjeessa annetaan suosituksia elintarvikkeiden alkutuotannon riskien arvioimiseen ja tarkastustiheyksien määrittämiseen.

Alkutuotannon valvontatietoja ei julkisteta.

1.1 Määritelmät

Kuluttaja: lopullinen kuluttaja; elintarvikkeen viimeinen kuluttaja, joka syö elintarvikkeen tai käyttää sen ruuan valmistukseen, ei käytä elintarvikettä mihinkään elintarvikkealan liiketoimeen tai toimintaan (yleinen elintarvikeasetus art. 3).

Paikallinen: tarkoittaa tässä ohjeessa asetuksen 1258/2011 3 §:n mukaista paikallisuutta, jonka on tulkittu tarkoittavan Suomen rajojen sisällä tapahtuvaa toimintaa. ”Toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin” tarkoittaa siten toimituksia vähittäismyyntiin koko Suomen alueella. Sen sijaan asetuksen 1258/2011 5 §:n mukaiseksi paikalliseksi toiminnaksi katsotaan toimitukset maakunnan tai sitä vastaavan alueen sisällä.

Suoraan kuluttajalle myynti: tarkoittaa tässä ohjeessa alkutuotannon tuotteiden myyntiä tuottajalta suoraan lopulliselle kuluttajalle esimerkiksi tuotantotilalla, torilla tai ovelta ovelle myynnissä. Poikkeuksena raakamaidon ja tuoreen ternimaidon myynti suoraan kuluttajalle, joka on mahdollista vain alkutuotantopaikalla.

Toimittaminen: tarkoittaa tässä ohjeessa alkutuotannon tuotteiden myyntiä / luovuttamista joko lopulliselle kuluttajalle tai elintarvikehuoneistoon. Toimittaminen ei tässä tarkoita todellista kuljetustapahtumaa. Asetuksen 1258/2011 mukaista ”toimittamista” on myös alkutuotannon tuotteen luovutus ostajalle tuotantotilalla.

Tukku: Tukkukauppa toimii valmistajan tai tuottajan ja vähittäismyynnin välillä. Tukkukaupat myyvät tuotteita vähittäismyymälöille sekä muille toimijoille, eivät ensisijaisesti loppukuluttajille.

Vähittäismyynti: tarkoittaa *elintarvikkeiden käsittelyä ja/tai jalostusta, säilytystä myyntipaikassa ja jakelua lopulliselle kuluttajalle, johon kuuluvat jakelukeskukset, ateriapalvelutoimet, tehdasruokalot, laitospalvelu, ravintolat sekä muut samankaltaiset elintarvikepalvelutoimet ja -kaupat, markettien jakelukeskukset ja tukkuliikkeet* ((EU) N:o 178/2002, 3 artikla kohta 7). Vähittäismyynti -käsitteeseen sisältyy perinteisen myymälätoiminnan lisäksi myös elintarvikkeiden valmistus myynti- tai tarjoilupaikassa, elintarvikkeiden tarjoilu, tukkumyynti ja kuljetustoiminta. **Tässä ohjeessa kuitenkin käsitellään asetuksen 1258/2011 3 §:n mukaista vähittäismyyntiä, josta tuotteet luovutetaan suoraan kuluttajalle** joko sellaisenaan tai ruoaksi valmistettuna. Tästä johtuen tässä ohjeessa käytettyyn vähittäismyynnin määritelmään ei sisälly tukkumyynti.

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

Vähäriskinen toiminta: on määritetty valtioneuvoston eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista antamassa asetuksessa 1258/2011. Vähäriskisyys perustuu pääsääntöisesti tuotteiden pieneen tai rajoitettuun myyntimäärään ja tuotteiden lyhyeen ketjuun tuottajalta kuluttajalle.

2 Mikä on elintarvikkeiden alkutuotantoa?

Taulukkoon 1. on koottu alkutuotantoon sisältyvä toiminta sekä alkutuotantoon yhteydessä oleva ilmoitettu tai hyväksytty elintarvikehuoneistotoiminta. Taulukon tarkoituksena on selventää alkutuotannon ja elintarvikehuoneistotoiminnan välistä eroa.

Taulukko 1. Alkutuotannon toiminnan ja elintarvikehuoneistotoiminnan välinen raja

Tuotantosuunta	Alkutuotantoa	Ei alkutuotantoa, vaan ilmoitettua / hyväksyttyä elintarvikehuoneistotoimintaa
Maidontuotanto	<ul style="list-style-type: none"> eläintenpito, lypsäminen, maidon varastointi tilalla maidon toimittaminen hyväksytyyn elintarvikehuoneistoon ja/tai <u>samalla tilalla toimivaan</u> ilmoitettuun elintarvikehuoneistoon tai vähittäismyyntipaikkaan maidon toimittaminen muuhun vähittäismyyntipaikkaan, jossa raakamaidosta valmistetaan tuotteita, joiden valmistamiseen kuuluu <u>pastörintia vastaava kuumennus- tai muu käsittely</u> raakamaidon sekä ternimaidon myynti tilalla suoraan kuluttajalle $\leq 2\,500$ kg/v. ternimaidon jäädyttäminen ja toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin $\leq 2\,500$ kg/v. 	<ul style="list-style-type: none"> maidon keräily ja kuljetus pois tilalta raakamaidon sekä ternimaidon myynti tilalla suoraan kuluttajalle $> 2\,500$ kg/v. ternimaidon jäädyttäminen ja toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin $> 2\,500$ kg/v. tuotteiden valmistus
Eläinten kasvatusta lihan tuotantoa varten	<ul style="list-style-type: none"> eläintenpito elävien eläinten kuljetus 	<ul style="list-style-type: none"> eläinten teurastus siipikarjan ja kaniin teurastus ja lihan leikkuu alkutuotantopaikalla sekä myynti suoraan kuluttajalle ja toimittaminen vähittäismyyntiin tarkastetun lihan myynti
Metsästys	<ul style="list-style-type: none"> metsästys alkutuotannon tuotteen eli nylkemättömän eläimen tai kynimättömän linnun luovuttaminen suoraan kuluttajalle tai toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin (alkutuotantopaikkailmoitusta ei tarvitse tehdä): <ul style="list-style-type: none"> luonnonvaraiset jänikset ja kanit: $\leq 1\,000$ eläintä vuodessa 	<ul style="list-style-type: none"> luonnonvaraisen riistan loppuun-teurastus¹, kun luonnonvaraisen riistan lihaa luovutetaan suoraan kuluttajalle tai toimitetaan paikalliseen vähittäismyyntiin luonnonvaraisen riistan lihan leikkaaminen ja toimittaminen suoraan kuluttajalle tai vähittäismyyntiin alkutuotannon tuotteen eli nylkemät-

¹ Riistaeläimen teurastamisen jatkaminen laitoksessa tai lahtivajassa, kun eläin on tapettu ja mahdollisesti suolistettu muualla.

Elintarviketurvallisuusosasto

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

Tuotantosuunta	Alkutuotantoa	Ei alkutuotantoa, vaan ilmoitettua / hyväksyttyä elintarvikehuoneistotoimintaa
	<ul style="list-style-type: none"> ○ luonnonvaraiset linnut: ≤ 3 000 eläintä vuodessa ○ luonnonvaraiset hirvieläimet: ≤ 10 hirveä, ≤ 30 peuraa, ≤ 50 metsäkaurista vuodessa 	tömän eläimen tai kynimättömän linnun luovuttaminen suoraan kuluttajalle tai toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin, jos luovutettu tai toimitettu määrä on enemmän kuin alkutuotantona saa myydä tai toimittaa.
Kalastus ja vesiviljely	<ul style="list-style-type: none"> • kalastus, ravustus, vesiviljely • kalan perkaaminen kalastusaluksella tai jäällä • kalastetun kalan lyhytaikainen (alle 12 h) varastointi maissa suojatussa tilassa • viljellyn kalan verestys viljelypaikalla • kalastustuotteiden kuljetus alkutuotantopaikalta ensimmäiseen elintarvikehuoneistoon • alkutuotannon tuotteiden myynti suoraan kuluttajalle ≤ 5 000 kg/v. 	<ul style="list-style-type: none"> • kalan perkaaminen maissa • kalan muu käsittely (fileointi, tuotteiden valmistus) • rapujen keittäminen • alkutuotannon tuotteiden myynti suoraan kuluttajalle > 5 000 kg/v.
Kananmunantuotanto	<ul style="list-style-type: none"> • kanojen pito, kananmunien tuotanto • kananmunien laittaminen avokennoihin ja kuljetuslavoihin/rullakoihin • kananmunien varastointi tilalla • kananmunien kuljetus alkutuotantopaikalta pakkaamoon tai poikkeusalueella ensimmäiseen elintarvikehuoneistoon • kananmunien myynti tilalta, ovelta ovelle- ja torimyynti² suoraan kuluttajalle ≤ 20 000 kg/v. • kananmunien myynti vähittäismyyntiin poikkeusalueella ≤ 30 000 kg/v. 	<ul style="list-style-type: none"> • kananmunien myynti tilalta, ovelta ovelle- ja torimyynti² suoraan kuluttajalle > 20 000 kg/v. • kananmunien myynti vähittäismyyntiin poikkeusalueella > 30 000 kg/v.
Muiden linnunmunien tuotanto	<ul style="list-style-type: none"> • lintujen pito, munien tuotanto • munien varastointi tilalla • munien kuljetus alkutuotantopaikalta ensimmäiseen elintarvikehuoneistoon • munien myynti suoraan kuluttajalle ≤ 5 000 kg/v. • munien toimittaminen vähittäismyyntiin ≤ 5 000 kg/v. • oman tilan tuotannon pakkaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • munien myynti suoraan kuluttajalle > 5 000 kg/v. • munien toimittaminen vähittäismyyntiin > 5 000 kg/v.
Hunajantuotanto	<ul style="list-style-type: none"> • mehiläistarhaus • hunajan linkoaminen, myös rahtitoimintana • hunajan pakkaaminen tilalla, myös rahtitoimintana • hunajan kuljetus alkutuotantopaikalta ensimmäiseen elintarvikehuoneistoon 	<ul style="list-style-type: none"> • hunajan myynti suoraan kuluttajalle > 2 500 kg/v. • hunajan maustaminen

² Säädos munien kaupan pitämisestä 589/2008

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

Tuotantosuunta	Alkutuotantoa	Ei alkutuotantoa, vaan ilmoitettua / hyväksyttyä elintarvikehuoneistotoimintaa
	(ml. toimittaminen vähittäismyyntiin) <ul style="list-style-type: none"> • hunajan myynti suoraan kuluttajalle ≤ 2 500 kg/v. 	
Kasvin- ja sientuotanto Itujen tuotanto	<ul style="list-style-type: none"> • kasvatus, viljely, sadonkorjuu • oman tilan tuotteiden vähäinen kauppakunnostus³, peseminen, pakkaaminen, myös rahtitoimintana • alkutuotannon tuotteiden kuljetus alkutuotantopaikalta ensimmäiseen elintarvikehuoneistoon (ml. toimittaminen vähittäismyyntiin) • alkutuotannon tuotteiden luovutus suoraan kuluttajalle: ituja ≤ 5 000 kg/v.; lehtivihanneksia ≤ 50 000 kg/v.; muita kasveista saatavia alkutuotannon tuotteita ja sienä ≤ 100 000 kg/v. 	<ul style="list-style-type: none"> • kuoriminen, viipalointi, kuivaaminen • tuotteiden valmistus • myynti suoraan kuluttajalle: ituja > 5 000 kg/v.; lehtivihanneksia > 50 000 kg/v.; muita kasveista saatavia alkutuotannon tuotteita ja sienä > 100 000 kg/v.
Luonnonvaraiset marjat, sienet ja yrtit	<ul style="list-style-type: none"> • luonnonvaraisten tuotteiden kerääminen • itse kerättyjen tuotteiden puhdistus, lajittelu ja muu vähäinen kauppakunnostus sekä pakkaaminen • luonnonvaraisten tuotteiden kuljetus ensimmäiseen elintarvikehuoneistoon (ml. toimittaminen vähittäismyyntiin) • luonnonvaraisten tuotteiden myynti suoraan kuluttajalle, itse kerättyjen tuotteiden myynnille ei ole määrärajaa 	<ul style="list-style-type: none"> • murskaaminen, kuivaaminen, pilkkominen, jäädyttäminen, pakastaminen, ryöppäys, keittäminen, suolaus • tuotteiden valmistus • luonnonvaraisten tuotteiden myynti kun myyjä on ostanut luonnonvaraiset tuotteet yhdeltä tai useammalta kerääjältä

3 Alkutuotantopaikkailmoitus

Elintarvikelain 22 §:ssä säädetään elintarvikealan toimijan velvollisuudesta ilmoittaa alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta joko toiminnan sijaintikunnan tai toimijan kotipaikkakunnan elintarvikevalvonnasta vastaavalle valvontaviranomaiselle. Paliskunta voi tehdä ilmoituksen porotaloutta harjoittavan toimijan puolesta.

Ilmoitus uudesta toiminnasta on tehtävä hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista kirjallisesti tai sähköisesti. Toimijan on myös ilmoitettava edellä mainituissa tiedoissa tapahtuneista olennaisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta. Ilmoitus on tehtävä viimeistään muutosten tullessa voimaan.

³ Vähäinen kauppakunnostus, kuten naattien tai ulompien lehtien poistaminen, katsotaan kuuluvaksi alkutuotannon toimintaan. Suurikokoisten tuotteiden halkaiseminen myyntiä varten, kuten kaalin puolitus, luetaan myös alkutuotannon toiminnaksi. Halkaisun jälkeen kasvukset eivät enää ole ehjiä/kokonaisia eikä niitä näin ollen enää koske kasvisten kaupanpitämisen vaatimukset. Kuoriminen, raastaminen tai viipalointi eivät enää ole alkutuotannon toimintaa.

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

Toimijan on annettava ilmoituksessaan seuraavat tiedot (Valtioneuvoston asetus 420/2011 elintarvikevalvonnasta, 2 §):

- toimijan nimi ja osoite sekä muut tarvittavat yhteystiedot;
- toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai tilatunnus taikka näiden puuttuessa henkilötunnus;
- alkutuotantopaikan osoite ja tarvittaessa nimi; sekä
- tieto toiminnan luonteesta eli alkutuotantopaikalla harjoitettavasta alkutuotannon toiminnasta ja kyseisen toiminnan laajuudesta.

Valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta ja toimijan rekisteröinnistä kuntatietojärjestelmään. Viranomaisen katsotaan saaneen tiedot alkutuotantopaikasta kun toimija on tehnyt esimerkiksi eläintenpitäjä- ja pitopaikkailmoituksen tai tukihakuun liittyvän ilmoituksen kunnan viranomaiselle. Näiden ilmoitusten tiedot näkyvät Alkutuotantosovelluksessa ja toimija on siten rekisteröity kuntatietojärjestelmään. Kun alkutuotantopaikka perustetaan Alkutuotantosovelluksen tiedoilla KUTlin, valvontaviranomaisen ei tarvitse ilmoittaa toimijalle tietojen vastaanottamisesta, koska tiedot kulkevat silloin kunnan sisällä. Alkutuotantosovellukseen tulee kuitenkin tietoja myös kunnan ulkopuolisista viranomaisrekistereistä, joita ovat Kalatalouden keskusrekisteri KAKE ja Kalatalouden velvoiterekisteri KAVERI. Näitä tietoja ylläpitävät ELY-keskukset. Kunnan valvontaviranomaisen tulee ilmoittaa toimijalle saaneensa tiedot vain, jos tieto alkutuotantopaikasta on tullut Alkutuotantosovellukseen KAKEsta tai KAVERIsta.

Ituja tuottavat toimijat hakevat oman kuntansa elintarvikevalvontaviranomaiselta toiminnalleen alkutuotannon hyväksyntää. Hyväksymisvaatimus ei koske pienimuotoista itujen tuotantoa, jossa ituja myydään suoraan kuluttajalle ja/tai toimitetaan paikalliseen vähittäismyyntiin enintään 5 000 kg/v. Tällöin riittää, että toiminnasta tehdään alkutuotantopaikkailmoitus. Itujen tuottaminen ravintolan keittiössä samassa ravintolassa tarjoiltavaksi taas on osa elintarvikehuoneistotoimintaa eikä se vaadi alkutuotannon hyväksyntää tai erillistä alkutuotantopaikkailmoitusta.

3.1 Alkutuotanto, josta ei tarvitse tehdä ilmoitusta

Alkutuotantopaikkailmoitusta ei tarvitse tehdä

- luonnonvaraisten kasvien tai sienten keräilystä,
- itse kerättyjen luonnontuotteiden myynnistä suoraan kuluttajalle tai toimittamisesta vähittäismyyntiin tai jatkojalostukseen, eikä
- metsästyksestä.

Luonnonvaraisia jäniksiä, kaneja, lintuja, hirviä, peuroja ja metsäkauriita voidaan luovuttaa alkutuotannon tuotteina eli nylkemättöminä tai kynimättöminä suoraan kuluttajalle tai toimittaa paikalliseen vähittäismyyntiin. Muita kuin edellä mainittuja luonnonvaraisia riistaeläimiä ei ole sallittua luovuttaa suoraan kuluttajille tai toimittaa paikalliseen vähittäismyyntiin alkutuotannon tuotteina. Toiminnasta ei tarvitse tehdä alkutuotantopaikkailmoitusta. Jos luovutettavan tai toimitettavan luonnonvaraisen riistan määrä vuodessa on enemmän kuin 1 000 jänistä tai kania, 3 000 lintua, 10 hirveä, 30 peuraa tai 50 metsäkaurista, toiminnasta on tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Alkutuotantopaikkailmoitusta ei tarvitse myöskään tehdä kasvien ja sienten alkutuotannosta,

- jos toimija on yksityinen henkilö,
- toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena tai
- kun toiminta on osa saman toimijan elintarvikelain 13 § mukaisesti ilmoitetun huoneiston toimintaa.

Esimerkiksi jos yksityishenkilö myy vähittäismyyntiin itse viljelemiään elintarvikkeita eli kotitarveviljelyssä saadun ylimäärän, siitä ei tarvitse tehdä ilmoitusta elintarvikevalvontaan.

Alkutuotannon toimintaa, josta toimijan ei tarvitse tehdä ilmoitusta, ei ole tarpeen valvoa suunnitelmallisesti.

4 Alkutuotannon tarkastukset

Virallista valvontaa on harjoitettava rehujen ja elintarvikkeiden sekä eläinten ja eläintuotteiden kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Virallisia valvontatoimia tulee toteuttaa säännöllisesti, riskien mukaan ja sopivin väliajoin toiminnan riskiін nähden ((EY) N:o 882/2004, artikla 3). Maito- ja ternimaitotiloihin sekä kalastustuotteiden tuotantoon ja markkinoille saattamiseen kohdistuvasta virallisesta valvonnasta säädetään tarkemmin asetuksessa (EY) N:o 854/2004 (liitteet III ja IV).

Alkutuotannon elintarvikehygieniää koskevia vaatimuksia annetaan yleisellä elintarvikehygieniasetuksella ((EY) N:o 852/2004, liite I), eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksella ((EY) N:o 853/2004) sekä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (1368/2011, *alkutuotantoasetus*). Näiden lisäksi alkutuotantoa koskee myös muu elintarvikealan yhteinen EU:n ja kansallinen lainsäädäntö (mm. yleinen elintarvikeasetus (EY) N:o 178/2002, elintarviketietoasetus (EU) N:o 1169/2011 ja kansallinen elintarvikelaki (23/2006)). Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä alkutuotannon toiminnoista säädetään valtioneuvoston asetuksessa 1258/2011.

Kun uusi alkutuotantopaikka tekee ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, paikka rekisteröidään kuntatietojärjestelmään (katso luku 3). Jos alkutuotantopaikalla harjoitetaan toimintaa, jolle on määritelty tarkastustiheys taulukoissa 2 ja 3, ensimmäinen tarkastuskäynti pyritään tekemään tarkastustiheyteen nähden kohtuullisen ajan sisällä. Jos toiminnalle on määritelty tehtäväksi tarkastus tarvittaessa, katso luku 5.1.

Koska valvontakäyntejä kohteessa tehdään harvoin, tarkastetaan jokaisella käynnillä kaikki kyseistä kohdetta koskevat elintarvikkeiden alkutuotannon vaatimukset. Tarkastukset pyritään ajoittamaan niin, että alkutuotantopaikalla on toimintaa.

Ympäristöterveydenhuollon lakien alaisissa säännöksissä kotirauhan piirillä tarkoitetaan valtiosääntöoikeudellista kotirauhan piiriä, johon kuuluu vain pääasiassa yksityiseen asumiseen käytettävät tilat, eivät piha tai pihalla olevat rakennukset. Siten myös pihapiirissä oleviin rakennuksiin sekä viljelyksille voidaan tehdä tarkastus.

4.1 Kuka tarkastuksen voi tehdä?

Maidontuotantotiloja valvoo kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri (Valtioneuvoston asetus 420/2011 elintarvikevalvonnasta, 8 §).

Lihantuotantoon, kasvin- ja siententuotantoon, kalastukseen ja vesiviljelyyn, munantuotantoon sekä hunajantuotantoon liittyviä elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavalla viranhaltijalla on oltava tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto (Elintarvikelaki 35 §). Kunta voi suurimmaksi osaksi itse päättää kuka elintarvikevalvontaa tekevä viranhaltija tekee tarkastuksen. Koska eläintuotannon valvonta sisältää myös eläinten lääketieteellisen valvonnan, valvonnassa tarvitaan eläinlääketieteellistä asiantuntemusta.

Maa- ja metsätalousministeriön kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta antaman asetuksen 1037/2013 mukaan kunnaneläinlääkäri tekee kananmunantuotantotilalla virallisen valvontakäynnin kerran vuodessa ja suorittaa samalla myös näytteenoton. Munantuotantotilojen alkutuotannon elintarvikevalvonta voidaan tehdä salmonellavalvontakäynnin yhteydessä. Pienimuotoista toimintaa varten on salmonellasetuksessa säädetty helpotuksia alle 1000 kanan kanaloille:

- Jos kanalasta luovutetaan kananmunia vain tilalta, ovelta ovelle myyntinä tai torikaupassa suoraan kuluttajalle ja kanoja on vähintään 50, kunnaneläinlääkäri tekee tarkastuksen kanalaan kahden vuoden välein ja ottaa näytteet.
- Jos kanalasta luovutetaan kananmunia vain tilalta, ovelta ovelle myyntinä tai torikaupassa suoraan kuluttajalle ja kanoja on alle 50, kunnaneläinlääkäri tekee tarkastuksen ja näytteenoton joka kolmas vuosi.

5 Riskinarviointi ja tarkastustiheyden määräytyminen

Tämän ohjeen taulukoissa 2 ja 3 on kerrottu Eviran suosittelemat tarkastustiheydet, joiden määrittelyssä on jo otettu huomioon kunkin toimintatyyppin sisältämät vaarat. Tämän lisäksi paikallisesti tulee arvioida toimijakohtaista riskiä ottamalla huomioon kohteen valvontahistoria.

Epäkohtia ja puutteita havaitessaan valvontaviranomainen antaa korjauskehotuksia ja määräaikoja niiden korjaamiseksi, ja valvoo korjaavien toimenpiteiden suorittamista seurantatarkastuksilla. Sitä kautta toteutuu valvonnan lisääminen. Toisaalta valvontatiheyttä voidaan harventaa, jos toimija noudattaa säädöksiä, ottaa huomioon valvontaviranomaisen ohjeet ja hallitsee toimintansa vaarat.

Jos alkutuotantopaikka kuuluu sertifioituun tai arvioituun laatujärjestelmään, kuten IP-Kasvikset tai Laatatuturha, voi valvoja ottaa auditoinnin tuloksen huomioon riskiarvioinnissaan ja jättää paikalla tehtävän valvontakäynnin tekemättä. Tämä on kuitenkin mahdollista vain sillä edellytyksellä, että laatujärjestelmän sisältö vastaa valvonnan sisältöä, valvoja saa tiedoksi auditoinnin tuloksen ja auditoinnin tulos on ollut hyvä. Laatujärjestelmiin kuulumisen selvitetään toimijalta.

Jos alkutuotantopaikalla on riskiltään erilaisia toimintoja, tarkastustiheys valitaan pääsääntöisesti suuririskisemmän toiminnan perusteella ottaen huomioon erilaisten toimintojen laajuudet. Esimerkiksi maidontuotantotilan tarkastustiheys määräytyy raakamaidon myynnin tarkastustiheyden mukaan, jos samalla maidontuotantotilalla sekä tuotetaan maitoa meijeriin pastöroitavaksi että myydään raakamaitoa suoraan kuluttajille. Suurempiriskisen toiminnan ollessa hyvin vähäistä verrattuna saman alkutuotantopaikan vähempiriskiseen toimintaan, valitaan tarkastustiheys laajuudeltaan suoremman toiminnan mukaan.

Samalla alkutuotantopaikalla tehtävät eri toimintojen tarkastukset voidaan yhdistää. Tuottajia on kuitenkin kohdeltava tarkastustiheyksien mukaan yhdenvertaisesti. Tarvittaessa tarkastettavaa toimintaa (kuten hunajantuotantoa tai juuresten viljelyä) ei pääsääntöisesti tarkasteta, vaikka kyseisellä alkutuotantopaikalla tehtäisiin tarkastus säännöllisesti tarkastettavan toiminnan (kuten maidontuotannon tai sellaisenaan syötävien kasvien viljelyn) osalta.

Jos valvontakohteessa on alkutuotannon lisäksi elintarvikehuoneistotoimintaa, esimerkiksi elintarvikemyymälä, alkutuotantoon ja elintarvikehuoneistotoimintaan kohdistuvat valvonnat voi yhdistää yhdeksi käynniksi. Kyseessä on kuitenkin kaksi eri tarkastusta ja niistä on tehtävä erilliset tarkastuskertomukset. Alkutuotantoa ei kuitenkaan tule tarkastaa tiheämmin vain sen vuoksi, että samassa kohteessa on tiheämmin tarkastettavaa elintarvikehuoneistotoimintaa.

Sellaisenaan syötävien kasvien tuotanto

Sellaisenaan syötävillä kasviksilla tarkoitetaan alkutuotannon tuotteita, jotka syödään pääsääntöisesti kuorimatta eikä niitä tavallisesti kypsennetä ennen syömistä. Joidenkin sellaisenaan syötävien kasvien huolellinen peseminen on hankalaa. Tällaisia ovat muun muassa lehtivihannekset, kuten salaattit, yrtit ja pinaatti, sekä marjat. Erityisesti tällaisten kasvien tuotantoon voi liittyä viljelymenetelmästä johtuvia elintarvikehygieenisiä riskejä. Esimerkiksi avomaaviljelyssä tuotteen pinnalle voi päätyä taudinaiheuttajia sade- ja kasteluvesiroiskeiden mukana, ja siksi sellaisenaan syötävien kasvien tuotannolle avomaalla on määritelty korkeampi tarkastustiheys. Sellaisenaan syötävien kasvien tuotantoa, johon ei liity erityisiä riskejä, on esimerkiksi salaattien ja yrttien kasvatus altakastelumenetelmällä kasvihuoneessa.

Tarkastustiheyden arviointiin vaikuttaa muun muassa seuraavien sellaisenaan syötävien kasvien kasvatus: salaattit, yrtit, mansikat, vadelmat, herukat ja muut marjat, kevät-, varhais- ja ruohosipuli, purjo, keräkaalit, kukkakaalit, parsakaalit ja muut kaalit, pinaatit, lehtiselleri ja salaattifenkoli.

Hyönteisten tuotanto elintarvikkeeksi

Hyönteisten alkutuotannolle ei ole vielä tässä ohjeessa annettu suositeltua tarkastustiheyttä. Ensimmäinen tarkastus hyönteisiä tuottavalla alkutuotantopaikalla olisi kuitenkin suositeltavaa tehdä noin kolmen kuukauden sisällä alkutuotantopaikkailmoituksen tekemisestä.

Tarkastettavien vaatimusten täytyminen hyönteisiä tuottavilla tiloilla arvioidaan soveltuvin osin alkutuotannon elintarvikevalvonnan ohjeilla 1.1–1.8 ja 2.1–2.8.

5.1 Tarkastus tarvittaessa

Joillakin tuotantosuunnilla elintarviketurvallisuuteen vaikuttavat vaarat ovat niin pieniä tai vaaroihin kohdistuu muuta valvontaa, että niihin ei ole tarpeen kohdistaa säännöllistä suunnitelmallista elintarvikevalvontaa. Kun tällainen alkutuotantopaikka tekee ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, paikka kirjataan kuntajärjestelmään (Kuti). Valvoja arvioi ilmoituksen perusteella ja mahdollisesti ottamalla yhteyttä uuteen toimijaan, onko toimijalle tarvetta antaa neuvontaa lainsäädännön vaatimuksista tai tehdä alkutuotantopaikalla tarkastuskäynti. Valvoja voi arvioida toimijaa esimerkiksi haastattelulla: onko toimija sisäistänyt omavalvonnan tarkoituksen ja mitä siihen kuuluu tai ovatko tarvittavat pakkausmerkinnät hänelle selvät. Toimijalta on hyvä tiedustella samanaikaisesti onko kohteessa alkutuotannon lisäksi muuta elintarvikealan toimintaa, joka edellyttäisi elintarvikehuoneistoilmoituksen tekemistä tai laitoshyväksynnän hakemista. Jos neuvonnan tarve on suuri tai vaikuttaa, että toiminnassa on puutteita,

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

---

tarkastuskäynti on tarpeellinen. Tämän jälkeen tarkastuksia alkutuotantopaikalla tehdään, jos siihen on erityinen syy, kuten ruokamyrkytyspäily, epäily lainsäädännön vastaisuudesta (esimerkiksi havainto epähygieenisestä toiminnasta) tai asiakasvalitukset. Tarkastukset tehdään alkutuotannon valvontaohjeiden mukaisesti. Jo olemassa olevia, tähän luokkaan kuuluvia alkutuotantopaikkoja ei tarvitse käydä tarkastamassa eikä tuottajia haastatella, ellei siihen ole erityistä tarvetta.

Alkutuotannon toimija voi myydä alkutuotannon tuotteita esimerkiksi torilla. Toimijan ei tarvitse tiedottaa torin sijaintikuntaa ulkomyyntistä, vaikka se olisikin toinen kuin alkutuotantopaikan sijaintikunta. Jos ulkomyyntiä valvottaessa huomataan puutteita alkutuotannon toimijan myyntitoiminnassa, myyntiä voidaan valvoa tarvittaessa.

Alkutuotannon tuotteiden kuljetus

Alkutuotannon tuotteita kuljettavaa toimijaa ei tarvitse valvoa suunnitelmallisesti. Alkutuotannon tuotteiden kuljetus valvotaan, jos kuljetustoiminta on mahdollista tarkastaa muun alkutuotannon valvonnan yhteydessä. Usein alkutuotannon tuotteita kuljetetaan kuljetuskalustolla, joka kuuluu elintarvikehuoneistotoimintaan ja kalustoa valvotaan jo Eviran ohjeen 10503 *Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen* mukaisesti.

6 Suositellut tarkastustiheydet

6.1 Tavanomainen alkutuotanto

Kun alkutuottaja myy alkutuotannon tuotteitaan pakkaamoihin, jatkojalostukseen tai tukkuun, hänen tulee noudattaa elintarvikkeiden alkutuotannon kaikkia vaatimuksia – riippumatta tuotannon laajuudesta tai myyntimääristä. Sen sijaan, kun alkutuotannon tuotteita toimitetaan vähittäismyyntiin, joka myy tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle, toimintaan sovellettavat vaatimukset määräytyvät sen perusteella, onko kyse asetuksen 1258/2011 mukaisesta pienimuotoisesta toiminnasta (ks. kohta 6.2) vai ko. asetuksen määräraajat ylittävistä toiminnasta. Tässä kappaleessa käsitellään vähittäismyyntiin toimittamisen osalta asetuksen 1258/2011 määräraajat ylittävää toimintaa.

Elintarviketurvallisuusosasto

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi
Taulukko 2. Suositellut tarkastustiheydet. Tavanomainen alkutuotanto.

Tuotantosuunta	Tarkastusten⁴ määrä
Eläintuotanto	
- maidontuotanto	0,2/vuosi
- maidontuotanto, kun raakamaito toimitetaan pakattavaksi lämpökäsittelemättömänä	1/vuosi
- maidontuotanto, kun raakamaito toimitetaan tilan omaan elintarvikehuoneistoon myytäväksi raakamaitona tai käytettäväksi raakamaitotuotteiden valmistukseen	1/vuosi
- eläinten kasvatusta lihantuotantoa varten	tarvittaessa
- kalastus < 12 m alus	tarvittaessa
- kalastus ≥ 12 m alus	0,3/vuosi
- vesiviljely	0,2/vuosi
- kananmunantuotanto	0,2/vuosi ⁵
- muiden linnunmunien tuotanto	0,2/vuosi
- hunajantuotanto	tarvittaessa
Kasvin- ja siententuotanto	
- sellaisenaan syötävien kasvien tuotanto, johon liittyy erityisiä vaaroja (esim. avomaaviljely ja päältä kastelu)	0,3/vuosi
- sellaisenaan syötävien kasvien tuotanto (esim. kasvihuoneviljely)	0,2/vuosi
- itujen tuotanto (vaatii hyväksynnän)	1/vuosi
- muu kasvin- ja siententuotanto (esim. ruokaperuna, vilja, hedelmät ja juurekset sekä muut kuin sellaisenaan syötävät vihannekset, kuten avomaankurkku ja pavut)	tarvittaessa

6.2 Pienimuotoinen toimittaminen suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin, joka myy tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle, asetuksen 1258/2011 mukaisesti

Taulukossa 3 on kerrottu Eviran suosittelemat tarkastustiheydet Valtioneuvoston asetuksen 1258/2011 pykälien 2 ja 3 mukaiselle toiminnalle. Ohjeen luvussa 6 ja liitteessä 1 kerrotaan kyseiselle toiminnalle annetuista helpotuksista ja miten toimintaan kohdistuvat vaatimukset muuttuvat kun toiminta ylittää asetuksessa 1258/2011 annetut määräraajat.

⁴ Tarkastukseen käytettävä aika 1 - 3 h.

Tarkastustiheys

0,2 = tarkastetaan viiden vuoden välein

0,3 = tarkastetaan kolmen vuoden välein

0,5 = tarkastetaan joka toinen vuosi

⁵ Tarkastuskäynti voidaan tehdä salmonellavalvontakäynnin yhteydessä.

Elintarviketurvallisuusosasto

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

Taulukko 3. Suositellut tarkastustiheydet. Valtioneuvoston asetuksen 1258/2011 pykälien 2 ja 3 mukainen toiminta.

Tuotantosuunta	Tarkastusten ⁶ määrä
Eläintuotanto	
Ternimaidon	Maidontuotantotilan hygieniatarkastuksen yhteydessä
1) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 2 500 kg/vuosi	
Raakamaidon	0,5/vuosi
2) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 2 500 kg/vuosi	TAI vähäiset määrät maidontuotantotilan hygieniatarkastuksen yhteydessä ⁷
Jäädetyt ternimaidon	
3) toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 2 500 kg/vuosi	Maidontuotantotilan hygieniatarkastuksen yhteydessä
Kalastustuotteiden	
4) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 5 000 kg/vuosi	0,3/vuosi
Kananmunien	
5) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 20 000 kg/vuosi	Tarkastus joka toisella salmonellavalvontakäynnillä ⁹
6) toimittaminen vähittäismyyntiin poikkeusalueella ⁸ ≤ 30 000 kg/vuosi	Tarkastus joka toisella salmonellavalvontakäynnillä ⁸
Muiden linnunmunien	
7) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 5 000 kg/vuosi	tarvittaessa
8) toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 5 000 kg/vuosi	tarvittaessa
Hunajan	
9) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 2 500 kg/vuosi	tarvittaessa
10) toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 2 500 kg/vuosi	tarvittaessa
Kasvin- ja siententuotanto	
Sellaisenaan syötävien lehtivihannesten ¹⁰	
11) avomaalla viljely: myynti suoraan kuluttajalle ≤ 50 000 kg/vuosi ja/tai toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 50 000 kg/vuosi	0,2/vuosi
12) kasvihuoneessa viljely: myynti suoraan kuluttajalle ≤ 50 000 kg/vuosi ja/tai toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 50 000 kg/vuosi	tarvittaessa
Itujen	
13) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 5 000 kg/vuosi	0,5/vuosi
14) toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 5 000 kg/vuosi	0,5/vuosi
Muiden kasveista saatavien alkutuotannon tuotteiden ja sienten	
15) myynti suoraan kuluttajalle ≤ 100 000 kg/vuosi	tarvittaessa
16) toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin ≤ 100 000 kg/vuosi	tarvittaessa

⁶ Tarkastukseen käytettävä aika 1 - 3 h

⁷ Kun raakamaidon ostajia on muutama vakioasiakas ja myyty määrä hyvin pieni

⁸ Poikkeusalueet on määritelty Eviran ohjeessa 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti kohdassa 7

⁹ Tarkastuskäynnit voidaan tehdä salmonellavalvontakäynnin yhteydessä neljän ja kuuden vuoden välein

¹⁰ Sellaiseen syötävissä olevat salaattikasvit, pinaattikasvit, kaalikasvit ja yrtit.

7 Vaatimukset asetuksen 1258/2011 mukaiselle toiminnalle

Alkutuotannon tuotteiden luovutus suoraan kuluttajalle VNa 1258/2011, 2 § tai toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin, joka myy tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle, VNa 1258/2011, 3 §

Kun alkutuottaja myy pieniä määriä tuotteitaan suoraan kuluttajalle, hän voi noudattaa myynnissä elintarvikehuoneistovaatimusten sijasta alkutuotannon vaatimuksia. Lisäksi tällaiselle pienimuotoiselle alkutuotannon tuotteiden myymiselle suoraan kuluttajalle on annettu helpotuksia joistakin alkutuotannon vaatimuksista. Helpotuksia on myös annettu toiminnalle, jossa alkutuotannon tuotteita toimitetaan pieniä määriä paikalliseen vähittäismyyntiin, joka myy tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle tai niistä valmistetut ruuat suoraan lopulliselle kuluttajalle. Nämä helpotukset ovat käytettävissä, jos alkutuottaja ei toimita lainkaan tuotteitaan tukkuun, pakkaamoon tai jatkojalostukseen ja toiminta ei ylitä sille asetettuja määrärajoja (ks. taulukko 2).

Alkutuotannon tuotteiden pienten määrien luovuttamiseen suoraan kuluttajalle tai toimittamiseen paikalliseen vähittäismyyntiin liittyvät helpotukset ja rajoitukset on esitetty liitteen 1 taulukossa 4.

Mainittuja helpotuksia lukuun ottamatta toimintaa koskevat muut alkutuotantoa koskevat vaatimukset sekä alkutuotantoasetuksen liitteessä 3 luetellut erityisesti pienimuotoista toimintaa koskevat vaatimukset. Taulukossa 4 luetelluista toiminnoista puuttuu lihan myynti, koska se ei ole koskaan alkutuotannon toimintaa (ks. luku 1).

Paikallisella vähittäismyyntillä tarkoitetaan lyhyttä ketjua tuottajalta vähittäismyyntiin kautta kuluttajalle, ei niinkään kilometrietäisyyttä näiden välillä. Tässä yhteydessä paikallisen vähittäismyyntin voidaan katsoa olevan myynti koko Suomen alueella.

8 Lainsäädäntö ja ohjeet

Lainsäädäntöä:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä (*yleinen elintarvikeasetus*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004 elintarvikehygieniasta (*yleinen elintarvikehygienia-asetus*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä (*eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) n:o 882/2004 rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta (*valvonta-asetus*)

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) n:o 854/2004 ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä (*eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus*)
- Komission asetus (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista, muutoksineen (*mikrobikriteeriasetus*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (EU) N:o 1169/2011 (*elintarviketietoasetus*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista (EY) N:o 1935/2004
- Komission asetus elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista muovisista materiaaleista ja tarvikkeista (EU) N:o 10/2011
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (*yhteisiä markkinajärjestelyjä koskeva asetus*)
- Komission asetus (EY) N:o 589/2008 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä munien kaupan pitämisen vaatimusten osalta (*munien kaupan pitämisen asetus*)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1379/2013, kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1184/2006 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 kumoamisesta
- Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 543/2011 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä hedelmä- ja vihannesalan sekä hedelmä- ja vihannesjalostealan osalta
- Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä 999/2012 (sisältäen 1194/2013 muutokset).
- Elintarvikelaki (23/2006)
- Valtioneuvoston asetus (1258/2011) eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1368/2011) elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (*alkutuotantoasetus*)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus raakamaidon tuotannon ja luovutuksen elintarvikehygieniasta 699/2013
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus (1037/2013) kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille 834/2014
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus hunajasta 392/2015
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus kalastus- ja vesiviljelytuotteiden sallituista kauppanimistä 597/2008
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus (264/2012) eräitä elintarvikkeita koskevista vaatimuksista

Ohjeita:

- Eviran ohje 16027 Luonnonvaraisen riistan lihan käsittely ja lihan toimittaminen myyntiin
- Eviran ohje 16034 Kananmunien ja muiden linnunmunien tuotanto ja myynti
- Eviran ohje 16036 Kalastuslusten valvonta
- Eviran ohje 16040 Raakamaidon ja ternimaidon tuotannon ja myynnin valvonta
- Eviran ohje 17068 Elintarviketieto-opas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille
- Eviran ohje 17018 Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita koskeva valvontaohje
- Eviran ohje 10017 Vapaaehtoisen ”tuotettu ilman geenitekniikkaa”-merkinnän käyttö elintarvikkeissa ja rehuissa
- Eviran ohje 17061 Tuoreiden hedelmien ja vihannesten kaupan pitämistä koskevat vaatimukset, Ohje hedelmä- ja vihannesalalle
- Maataloustuotannon kirjaamisvaatimukset -opas on maatalousyrittäjille tarkoitettu yhteenveto maataloustuotannon kirjaamisvaatimuksista. Oppaan ovat laatineet Mavin, Eviran ja Tukesin asiantuntijat maa- ja metsätalousministeriön johdolla. Opas löytyy Mavin sivulta <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijä/Sivut/Maatalouden-kirjaamisvaatimukset.aspx>
- Komission ohjeet (myös suomeksi), eurooppalaisten toimialajärjestöjen ohjeet ja eri jäsenmaiden kansalliset hyvän käytännön ohjeet: https://ec.europa.eu/food/safety/biosafety/food_hygiene/guidance_en
- Komission ohjeet elintarvikkeiden hygieniaa koskevan asetuksen (EY) N:o 852/2004 tiettyjen säännösten täytäntöönpanosta https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/biosafety_fh_legis_guidance_reg-2004-852_fi.pdf

Lisäksi on muuta lainsäädäntöä ja ohjeistusta, jotka käyvät ilmi alkutuotannon arviointiohjeista.

LIITE 1

Taulukko 4. Asetuksen 1258/2011 mukainen toiminta. Helpotukset ja rajoitukset, jotka koskevat alkutuotannon tuotteiden pienten määrien luovuttamista suoraan kuluttajalle tai toimittamista paikalliseen vähittäismyyntiin, joka myy tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle.

Alkutuotannon tuote (määräraajat taulukossa 1)	Helpotukset	Muut huomiot	Jos määräraja ylittyy suoraan kuluttajalle myynnissä	Jos määräraja ylittyy paikalliseen vähittäismyyntiin toimittamisessa
Lehtivihannekset, muut kasvejaista saatavat alkutuotannon tuotteet ja sienet	<ul style="list-style-type: none"> Tuottajan ei tarvitse laatia toiminnastaan omavalvonnan kuvausta. Tuottajan ei tarvitse teettää tuotannossa käytetystä vedestä säännöllisiä tutkimuksia. 	Tuotannossa käytetyn veden on oltava kuitenkin riittävän puhdasta.	<ul style="list-style-type: none"> Helpotukset poistuvat. Myyntitoiminnasta tulee tehdä elintarviketurvatoimiston myyntitoiminnassa on noudatettava elintarviketurvatoimiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotukset poistuvat. Vähittäismyyntiin toimittaminen on edelleen alkutuotantoa.
Hunaja	<ul style="list-style-type: none"> Tuottajan ei tarvitse laatia toiminnastaan omavalvonnan kuvausta. Tuottajan ei tarvitse teettää tuotannossa käytetystä vedestä säännöllisiä tutkimuksia. 	Tuotannossa käytetyn veden on oltava kuitenkin riittävän puhdasta.	<ul style="list-style-type: none"> Helpotukset poistuvat. Myyntitoiminnasta tulee tehdä elintarviketurvatoimiston myyntitoiminnassa on noudatettava elintarviketurvatoimiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotukset poistuvat. Vähittäismyyntiin toimittaminen on edelleen alkutuotantoa.
Idut	<ul style="list-style-type: none"> Alkutuotannon ei tarvitse olla hyväksyttyä. Ei helpotuksia omavalvonnan kuvauksen laatimisesta tai käytetyn veden säännöllisiä tutkimuksista. Säännöllisiä mikrobikriteeriasetuksen (EY N:o 2073/2005) mukaisia tutkimuksia ei tarvitse tehdä. Itujen on kuitenkin täytettävä mikrobikriteeriasetuksen 	<ul style="list-style-type: none"> Tuottajan tulee käyttää idätykseen tarkoitettuja siemeniä. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotukset poistuvat. Myyntitoiminnasta on tehtävä elintarviketurvatoimiston myyntitoiminnassa on noudatettava elintarviketurvatoimiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotukset poistuvat. Vähittäismyyntiin toimittaminen on hyväksyttyä alkutuotantoa.

Elintarviketurvallisuusosasto

LIITE 1

Alkutuotannon tuote (määrärajat taulukossa 1)	Helpotukset	Muut huomiot	Jos määräraja ylittyy suoraan kuluttajalle myynnissä	Jos määräraja ylittyy paikalliseen vähittäismyyntiin toimittamisessa
	<p>vaatimukset. Jos on erityinen syy epäillä, että iduissa esiintyy patogeenejä, kuten sairastumistapaus, ituja on tutkittava.</p>			
Kalastustuotteet	<ul style="list-style-type: none"> Myynti alkutuotannon tuotteina suoraan kuluttajalle: toimijan ei tarvitse laatia toiminnastaan omavalvonnan kuvausta Toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin: ei helpotuksia 		<ul style="list-style-type: none"> Helpotus poistuu. Myyntitoiminnasta on tehtävä elintarviketuoneistoilmoitus ja myyntitoiminnassa on noudatettava elintarviketuoneiston vaatimuksia. 	
Ternimaito	<ul style="list-style-type: none"> Ei helpotuksia alkutuotantoasetuksessa maidontuotannolle annetuista vaatimuksista. 	<ul style="list-style-type: none"> Myynti tuoreena tai jäädytettynä suoraan kuluttajalle on mahdollista alkutuotantopaikalla. Toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin on mahdollista jäädytettynä. 	<ul style="list-style-type: none"> Myyntitoiminnasta on tehtävä elintarviketuoneistoilmoitus ja myyntitoiminnassa on noudatettava elintarviketuoneiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Toimijan on haettava hyväksyntää maitoalan laitokseksi.
Raakamaito	<ul style="list-style-type: none"> Ei helpotuksia alkutuotantoasetuksessa maidontuotannolle annetuista vaatimuksista. 	<ul style="list-style-type: none"> Myynti suoraan kuluttajalle on mahdollista vain alkutuotantopaikalla. Toimittaminen vähittäismyyntiin on mahdollista kun raakamaito käytetään kyseisessä vähittäismyyntipaikassa tuotteisiin, joiden valmistukseen kuuluu pastörointia vastaava kuumennus- tai muu käsittely. 	<ul style="list-style-type: none"> Myyntitoiminnasta on tehtävä elintarviketuoneistoilmoitus ja myyntitoiminnassa on noudatettava elintarviketuoneiston sekä raakamaidon myynnistä säätävän asetuksen vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Toimijan on haettava hyväksyntää maitoalan laitokseksi, jos hän aikoo toimittaa selaisenaan nautittavaksi tarkoitettua raakamaitoa vähittäismyyntiin.

LIITE 1

Alkutuotannon tuote (määrärajat taulukossa 1)	Helputukset	Muut huomiot	Jos määräraja ylittyy suoraan kuluttajalle myynnissä	Jos määräraja ylittyy paikalliseen vähittäismyyntiin toimittamisessa
<p>Kananmunat</p> <ul style="list-style-type: none"> Myynti suoraan kuluttajalle alkutuotantopaikalla, paikallisessa torikaupassa tai ovelta ovelle myynnissä sekä toimittaminen vähittäismyyntiin poikkeusalueella: kananmunat voidaan myydä ilman laatu- ja painoluokitteita ja leimaamista. Tuottajan ei tarvitse laatia toiminnastaan omavalvonnan kuvausta. 	<ul style="list-style-type: none"> Tuottajan on noudatettava kansallista salmonellavalvontajohjelmaa. Kananmunia voidaan myydä poikkeusalueen kauppojen lisäksi kuluttajille ruokaa valmistaville ja tarjoileville toimijoille, kuten ravintoloihin ja lounaspaikkoihin. Torilla myyvät kananmunat on leimattava tuottajakoodilla, paitsi jos tuottajalla on enintään 50 munivaa kanaa tai kananmunat ovat myynnissä poikkeusalueella sijaitsevalla torilla. Tuottajaa suositellaan ottamaan salmonellavalvontanäytteet kerran vuodessa. 	<ul style="list-style-type: none"> Tuottajan on toimitettava määrärajan ylittävää osuus tuotannosta hyväksytyyn kananmunapakkaamoon. Tai vaihtoehtoisesti toimijan on tehtävä myyntitoiminnasta elintarvikehuoneistoilmoitus ja myyntitoiminnassa on noudatettava elintarvikehuoneiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotus poistuu. Myyntitoiminnasta on tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus ja myyntitoiminnassa on noudatettava elintarvikehuoneiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Tuottajan on toimitettava määrärajan ylittävää osuus tuotannosta hyväksytyyn kananmunapakkaamoon. Tai vaihtoehtoisesti toimijan on haettava toiminnalleen hyväksyntää laitokseksi.
<p>Muut linnunmunat</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuottajan ei tarvitse laatia toiminnastaan omavalvonnan kuvausta. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotus poistuu. Vähittäismyyntiin toimittaminen on edelleen alkutuotantoa. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotus poistuu. Myyntitoiminnasta on tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus ja myyntitoiminnassa on noudatettava elintarvikehuoneiston vaatimuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotus poistuu. Vähittäismyyntiin toimittaminen on edelleen alkutuotantoa. 	<ul style="list-style-type: none"> Helpotus poistuu. Vähittäismyyntiin toimittaminen on edelleen alkutuotantoa.

